

Дослідженню проблем прогнозування розвитку ринку праці приділяли значну увагу вітчизняні та зарубіжні науковці. Вітчизняні науковці – економісти, зокрема С.І. Бандур, І.Ф. Гнибіденко, О.А. Грішнова, С.І. Доронгунцов, Е.М. Лібанова [1], Л.С. Лісогор [2], Л.Г. Ткаченко, Ю.М. Маршавін [4], В.Г. Федоренко [5], О.І. Цимбал та багато інших, досліджували чинники впливу на формування потреби економіки в робочій силі, розробляли методичні підходи до її прогнозування в умовах ринкової трансформації.

Диспропорції на ринку праці й наявність значної кількості безробітних випускників вищих навчальних закладів спричинено відсутністю системи прогнозування ринку праці в Україні. Виходячи із сучасних реалій, конкретні заходи щодо розвитку ринку праці повинні бути гнучкими та мати економічний та соціальний ефект. Основними причинами безробіття експерти називають невідповідність системи підготовки фахівців потребам ринку праці, низький рівень заробітної плати, яку пропонують роботодавці, істотне перевищення пропозиції робочої сили над попитом тощо. Тож на думку експертів головними напрямками стратегії розвитку ринку праці в Україні повинні стати досягнення балансу між попитом і пропозицією робочої сили, створення нових робочих місць, вдосконалення механізмів працевлаштування найменш конкурентоспроможних верств населення (молоді, випускників навчальних закладів), удосконалення системи моніторингу та прогнозування ситуації на ринку праці.

До основних методологічних підходів прогнозування тенденцій на ринку праці відносять:

- нормативний (розрахунковий) підхід, що враховує положення нормативного, динамічного та експертного методів;
- підхід, у основі якого є програми розвитку та опитування; динамічний підхід та пошук тенденцій;
- розрахунковий підхід, що враховує норми за аналогією західних країн [4].

Перелічені підходи містять у собі певний набір методів, що у комплексі дозволяють вирішувати завдання прогнозування тенденцій на ринку праці. Кожний підхід має свої обмеження та особливості застосування на практиці, а тому не повністю відповідає вимогам компактності, надійності, оперативності щодо вирішення проблем ринку праці в умовах антикризового розвитку.

Прогнозування основних тенденцій на ринку праці надасть можливість державі чітко орієнтуватись у ситуації та адекватно планувати розвиток економіки у взаємозв'язку з ринком праці. До процесу прогнозування слід залучати органи державної влади, службу зайнятості, систему освіти і роботодавців. Розроблені прогнози сприятимуть збалансуванню ринку праці, більш швидкому реагуванню на зміни в економіці країни. Крім цього, актуальну інформацію щодо стану та перспектив розвитку ринку праці зможуть використовувати навчальні заклади при підготовці фахівців, які відповідатимуть його потребам та сприятимуть подоланню професійно-кваліфікаційного дисбалансу.

Перелік посилань:

1. *Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз : [колективна монографія] / [за ред. Е. М. Лібанової]. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 328 с.*
2. *Лісогор Л. С. Прогнозування розвитку ринку праці в Україні: проблеми та перспективи / Л. С. Лісогор // Ринок праці та зайнятість населення : виробничо-практичний науковий журнал. – 2012. – № 1. – С. 54-56.*
3. *Маршавін Ю. М. Опитування роботодавців як метод прогнозування розвитку ринку праці в професійному аспекті / Ю. М. Маршавін, Л. Є. Ляміна // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 4. – С. 8-12.*
4. *Маршавін Ю. М. Прогнозування процесів на ринку праці / Ю. М. Маршавін, А. В. Казановський, М. В. Судаков – К. : ІПК ДСЗУ, 2009. – 108 с.*
5. *Федоренко В. Г. Євроінтеграція, економіка і ринок праці в Україні / В. Г. Федоренко, Ю. Б. Пінчук // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – № 1. – С. 13-15.*

СТІЙКІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

І.О. Штундер, к.е.н., доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

Природа стійкості соціальної сфери в спеціальній літературі тлумачиться як стан правової та інституційної захищеності життєво важливих соціальних інтересів людини, суспільства і держави в цілому від зовнішніх та внутрішніх загроз [1], а також як стан і характеристика міри досягнення оптимального рівня безпеки функціонування, відтворення і розвитку соціальної системи, що забезпечується сукупністю здійснюваних державою і суспільством політичних, правових, економічних, ідеологічних, організаційних і соціально-психологічних заходів, які дають змогу зберегти існуючі в суспільстві конституційний устрій, соціальну стабільність, не допускаючи їхнього посла-

блення. Стійкість соціальної сфери також розуміється і як характеристика ступеня соціальної стабільності суспільства, стан суспільства, за якого забезпечується його нормальне відтворення [2]. На нашу думку, стійкість соціальної сфери являє собою певний стан існування людини та суспільства в цілому, в побутовому житті та на виробництві, що характеризується стійкою та стабільною системою соціального забезпечення гідних умов життєдіяльності, високого ступеня соціальної захищеності, стійкості особистості до соціальних ризиків та загроз. В широкому розумінні під стійкістю соціальної сфери розуміємо інтегральне поняття, яке включає в себе соціально-економічні, політико-правові та духовні складові, демонструє усі аспекти, що впливають на середовище існування та спосіб життя людини, її ставлення до праці, виражає якість життя, робить суспільство соціально та економічно стабільним, здатним до інноваційного розвитку.

Індикаторами порушення стійкості соціальної сфери вважаємо депопуляцію, нелегальну трудову міграцію інтелектуальної еліти, незайнятість молоді, масове безробіття, низькі доходи громадян, тіньову зайнятість, бідність працюючого населення, непродуктивну зайнятість працездатного населення, нерозвинутість системи охорони здоров'я та соціального захисту населення, низький рівень розвитку системи соціального страхування, поширення асоціальних проявів серед громадян, відсутність можливостей здобуття якісної освіти, дискримінація за різними ознаками, прояви моральної та духовної деградації суспільства, релігійна нетерпимість. Для забезпечення стійкості соціальної сфери, особливо в умовах глобалізаційних викликів, необхідно, щоб були створені умови аби її ключові показники не виходили за критичні для суспільства межі і покращувались за допомогою ефективної державної політики.

Вплив глобалізації на соціальну сферу виявляється в тому, що вона ставить питання про стійкість соціальної сфери на загальносвітовий рівень, породжує дискусію відносно того, як краще регулювати сучасні міждержавні стосунки в інтересах загального суспільного добробуту. В умовах глобалізації, з одного боку, зростають можливості людини отримувати доступ до загальносвітових цінностей, що сприяє взаємному збагаченню народів, не відмовляючись від національних цінностей. Разом з тим, глобалізація соціально-економічних процесів стала основою для глобалізації злочинності, «тінізації» національних ринків праці, доходів, роблячи дані процеси все більш організованими та міжнародними. Це отримує прояв, насамперед, у збільшенні нелегальної міграції, торгівлі людьми, наркотиками, нелегальних заробітках, криміналізації економіки в цілому [3]. Відтік працівників високої якості спричиняє негативні наслідки для держави і зменшує перспективи її розвитку. Внаслідок глобалізаційних процесів відбувається перерозподіл робочої сили між країнами, що спричиняє зростання міграційних потоків від менш розвинених до більш розвинених регіонів. До розвинених країн досить часто мігрують низькокваліфіковані працівники, що негативно відображується на стійкості соціальної сфери країни-реципієнта. Значна частина працівників вимушена виїжджати для роботи за кордон, що посилює демографічну кризу всередині країни, знижує ефективність функціонування її ринку праці та порушує основи стійкості соціальної сфери.

На нашу думку, ефективна та гнучка державна політика в соціальній сфері дасть можливість скористатися перевагами відкритості національної та глобалізації світової економіки, зробить потенційні переваги від глобалізації – реальними. А саме, мова йде про проведення грамотної міграційної політики на легальній основі, розрахованої на довготривалу перспективу, збільшення інвестування в людський капітал, щоб запобігти впливу новітніх технологій на зменшення чисельності працюючих, стимулювання професійної мобільності молодих працівників, щоб унеможливити «відтік мізків», розвиток державно-приватного партнерства, формування перспективного попиту на ринку праці, розвиток заходів активної політики зайнятості, використання превентивних заходів щодо масового безробіття, орієнтація на таку систему соціальної підтримки, яка б спонукала безробітного до активної зайнятості та пошуку ефективного робочого місця.

Перелік посилань:

1. Скуратівський В. А. Соціальна політика : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 365 с.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Лук'яненко Д. Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації : монографія / Д. Г. Лук'яненко. – К. : КНЕУ, 2001. – 538 с.
4. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку : монографія / [за заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника]. – К. : КНЕУ, 2006. – Т. 2. – 592 с.